

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SCLOVENECE

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček, račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inverte;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Posledica nespameti

Razgovori v Lozani, ki so se začeli pod najugodnejšimi avspicijami, so rodili čisto drugačen rezultat, nego ga je napovedovalo gotovo časopisje, ki je gledalo stvari skozi rožnata očala g. Mac Donald. Dočim je veliko časopisje še pred par dnevi pisalo o bližnjem sporazumu med Francijo in Nemčijo, ki da bo Evropi dal novo lice in bo pomenil začetek gospodarske preureditve sveta, pa danes isti časnikarji govorijo naravnost o katastrofi, katero da je povzročila »bomba«, ki jo je nemška delegacija vrgla med lozansko konferenco v torek dne 28. t. m. V resnici je odgovor, ki ga je tega dne von Papen dal Herriotu na francoski predlog, da naj se Nemčija od reparacij enkrat za vselej odkupi z gotovo odškodnino, ki bi deloma služila za poravnavo vojnega dolga, ki ga imajo zapadne velesile pri Ameriki, deloma pa za gospodarsko restavracijo Evrope, povzročil, kakor pravimo, uničujoč učinek. Nemci ne zahtevajo v bitu nič manj, kakor da se razveljavi verzajska pogodba, ki Nemčiji nalaga v svetu podrejen položaj.

Ta stvar pomeni tem večje iznenadenje, ker je von Papen, ki je ali pa se dela velikega frankofila, pred enim tednom dal »Matinovec« dopisniku intervju, v katerem je izjavil, da je pripravljen priznati Franciji kot odkup od reparacij gotovo odškodnino ali pa gospodarske in politične koncesije, ki bi pomenile neke vrste gospodarsko-politično francosko-nemško antano v Srednji Evropi. Ze takrat so boljši diplomati nego je bivši pruski oficir, slutili, da se je novi nemški kancler, ki je v zunanji politiki več ali manj novinec, hudo zaletel. Berlinsko časopisje je takoj zagnalo velik krik in takó hitlerjevci kakor centrum so danes edini, da je kancler zagrešil neodpustljivo popuščljivost od Brüningove linije: Mi ne bomo plačali ničesar več! Ako prizna Nemčija pravico do odškodnine Franciji, potem jo sme zahtevati tudi Italija, so rekli. Načrt von Papena bi takó v političnem kakor v gospodarskem pogledu Italijo in Anglijo, ki si ne želita gospodarske hegemonije Francije v Evropi, popolnoma odbil od Nemčije. Ako ima Nemčija tako lepo priliko, da se enkrat za vselej in brez vsakih kompenzacij odreši »sramotnega tributa«, bi bilo nespametno, da bi se vezala na Francijo z novimi pakti. Zato je von Papen, ko je prišel iz Lozane v Berlin poročat Hindenburgu, izvedel, da so njegovi dnevi šteti, ako bi vztrajal na svojem, sprčo današnje nemške mentalitete naravnost nemogočem zamislu. Zato je razumljivo, da je sedaj kancler, ko se je vrnil v Lozano, na francoski predlog odgovoril s končnim: Ne! Nemci, je sedaj dejal, so slejkoprej pripravljeno doprinesiti nove žrtve za gospodarsko ozdravljenje Evrope, toda vsaka taka žrtev bi bila zaman, ker je pričakovati gospodarske stabilizacije sveta samó v slučaju, če se upostavi zaupanje narodov v mirni razvoj Evrope. To zaupanje pa se more upostaviti le, ako se odpravi neenakost, ki po verzajski pogodbi obstoja med Nemčijo in ostalimi državami. Ako se države razorože, oziroma zmanjšajo stanje svojih armad, mora biti Nemčija na istem nivoju kakor druge velesile. Šele v tem slučaju ji bo mogoče kakorkoli že prispevati za popolno upostavitvev gospodarskega ravnotežja na svetu. O reparacijah ali kakršnikoli odškodnini prej ali pozneje pa ni govora.

Razume se, da je to nemško stališče, o katerem ni mogoče dvomiti, da je definitivno, ves svet naravnost konsterniralo. Veseli se s komaj pritajeno zloradostjo samo Italija, kateri je bilo največ na tem, da se prepreči nameravano zblizanje med Francijo in Nemčijo. Angleži, ki sicer idejo popolnega črtanja nemških reparacij na vso moč podpirajo, so se ustrašili popolnega preloma med Nemčijo in Francijo, ki bi lahko imel nedogledne posledice. Nevarno je postaviti vprašanje revizije verzajskega pakta, čeprav se ta nemška zahteva zaenkrat tiče samo točke o stanju nemške armade. Zakaj nemška nota govori o neenakosti sploh, ki da vlada po tej pogodbi med Nemčijo in ostalimi evropskimi velesilami, in kakor hitro bi se našla ena bistvena točka verzajskega pakta, bi se logično morala prej ali slej začeti diskusija tudi o drugih. Razume se, da Angleži tega ne žele, ampak da bi rajši ustvarili za sebe ugoden gospodarski položaj v Evropi po delnih kompromisih, nego po kakšni temeljni politični preuredbi sveta.

Francosko javno mnenje je zaradi predzne zahteve Nemčije seveda zelo razburjeno. Desničarsko časopisje odločno izjavlja, da Francija ne bo trpela take kršitve slovesnih, prostovoljno podpisanih pogojev. Francija ima pravico do odškodnine, zato se ne more spuščati v mešetarjenje z Nemčijo, kar se tiče razorožitve, oziroma stanja ki je Nemčiji naloženo po svetih in nedotakljivih paktih. Značilno pa je, da levica ni popolnoma edina in da levo krilo Herriotove stranke zagovarja načelo, da se mora šef francoske vlade z Nemčijo sporazumeti, naj stane kar hoče. G. Nogaro, bivši minister, sedaj predsednik parlamentarnega odbora zbornice, izjavlja, da je za Francijo glavno, da se iznebijo svojih zunanjih dolgov. Ako se Francija odpove brezpogojno reparacijam, se bo izognila politični izolaciji v Evropi in lahko z Anglijo in Italijo stvorila edinstveno fronto proti Ameriki. Z istimi argumenti, s katerimi operira danes v zadevi črtanja reparacij napram Franciji Nemčija, bo Francija lahko učinkovito operirala napram Ameriki, ne kakor dolžnik, ki prosi tpa-nika za redukcijo dolga, ampak kot enakopraven faktor, ki je pri emisiji Youngovega posojila žrtvoval ravno toliko kakor Amerika. Očitno si francoski levicariji in socialisti ne želijo preveč glave s problemom, kaj bi nastalo, če bi g. Herriot privolil, da se začneja demolitirati verzajska mi-

Borba za sporazum v Lausanni

Nemčija zahteva revizijo verzajlske pogodbe — Niti zasebnih dolgov ne bo plačevala

Lozana, 30. jun. Prvi del reparacijske konference se bliža naglo k svojem zaključku. Optimistična izjava, ki jo je objavilo šestero velesil takoj ob začetku konference, izjava namreč, da se plačevanje reparacij odgodi za čas konference, je zbudila ne samo v Lozani, temveč po vsem svetu upanje, da bo mogoče priti do načelne rešitve reparacijskega vprašanja že v prvi fazi konference, to je za časa bivanja v Lozani političnih predstavnikov prizadetih držav. Ta optimizem se je zdel toliko bolj upravičen, ker sta MacDonald in Herriot po pariškem sestanku prispela v Lozano s trdno voljo, da rešita reparacijsko vprašanje. Nenadoma je prišlo do preobrata, ki je vse te lepe upaje uničil. Med tem ko je kancler von Papen bil do odhoda v Berlin pripravljen dati Franciji v zameno za brisanje reparacij določene kompenzacije — Nemčija naj bi sodelovala s krediti in z znižanjem carin pri gospodarski obnovitvi malih držav — je nemška delegacija po povratku kanclerja v vsem menjala svojo politiko. Ne samo, da ne bi priznala več reparacij, temveč Nemci celo zahtevajo nič manj kakor revizijo versailleske mirovne pogodbe.

V Lozani so se doslej o tej nemški zahtevi širili samo pritajeni glasovi, zdaj pa je poročilo, ki ga je izdala nemška delegacija o sestanku v treh — Angležev, Francozov in Nemcev — razpršilo vse dvome v tem pogledu. Iz njega je razvidno, da je von Papen na vprašanje angleškega ministrskega predsednika MacDonalda, kaj bi lahko Nemčija dala v zameno za črtanje reparacij, odgovoril, da bi bila Nemčija pripravljena sodelovati z denarjem pri obnovi svetovnega gospodarstva, toda edino pod pogojem, da se ji prizna popolna enakopravnost glede oboroževanja in da se zadevne določbe versailleske pogodbe razveljavijo.

Pogoj, ki ga je stavil kancler za sodelovanje Nemčije, je presenetil celo MacDonalda, ki je doslej v imenu Anglije vedno podpiral nemške zahteve. Še bolj osupnjena je bila francoska delegacija in Herriot je Papenu povedal v obraz, da ima nemška politika dvojno lice. Na sestanku francoske in nemške delegacije, ki se je vršil prejšnjega dne, je nemški finančni minister von Schwerin-Krosigk dve uri in pol dokazoval, kako Nemčija pri vsej dobri volji radi silne gospodarske stiske ne more plačati vojne odškodnine, danes pa že von Papen priznava, da bi Nemčija lahko z denarjem pomagala pri gospodarski obnovitvi Evrope. Nemčija torej ima denar, toda le za primer, da Francija izpolni njene politične pogoje. Herriot je odkrito dejal, da se na tej podlagi ne more pogajati in da Francija pod nobenim pogojem ne more sprejeti Papenove zahteve, da se razoroži. Celo MacDonald je izjavil, da so nemški predlogi nesprejemljivi. Na ponovnem sestanku, ki ga je sam sklical, je skušal MacDonald še enkrat presredovati med Francijo in Nemčijo. Tako je na primer predlagal, naj bi Nemčija proti zastavi svojih železnic najela veliko posojilo in plačala del dolgov, ki jih imajo evropske države v Ameriki. Von Papen je tudi ta predlog odbil.

Po vsem tem ni nikakor verjetno več, da bi se pogajanja zdaj obnovila. Sestavi se bo izvedniški odbor iz 6 članov, ki bo proučil predloge, ki so jih stavile razne delegacije. Reparacijska konferenca se formalno ne bo prekinila, vendar ne bo moglo delo izvedencev prinesiti nikake odločitve v odsotnosti odgovornih državnikov. Ti se bodo morda zopet sestali po predsedniških volitvah v Ameriki, ker upajo, da bo Amerika po izvolitvi novega predsednika revidirala svoje stališče glede evropskih vojnih dolgov in s tem pripomogla h končni rešitvi reparacijskega vprašanja.

Nemci so napravili v Lozani še en korak dalje. Ne samo, da nočejo plačati več vojne odškodnine, temveč zdaj so pričeli pripravljati ugodna tla tudi za znižanje zasebnih dolgov, ki jih imajo v inozemstvu. Njihovo gospodarstvo baže ne vzdrži več tega bremena, niti obresti ne bodo mogli plačevati za svoje zasebne dolgeve, ako se ti izdatno ne znižajo. Za to zahtevo navajajo Nemci tale argument: Cene blaga so tako padle, da so se dolgov, ki jih je napravila Nemčija pred leti avtomatično povečali in da je torej vrednost inozemskih kreditov samo namišljena. Ta nemška zahteva je vznevoljila posebno Angleže, ki so posodili Nemčiji mnogo denarja.

Zavezniki popuščajo

London, 30. junija. AA. Strah, ki se je večeraj pojavil, da se utegne lausanna konferenca razbiti, je izginil, ko je snoči na inicijativo MacDonalda

rovna pogodba. Drugo vprašanje pa je, kaj bi na to rekla večina francoskega naroda. Eni menijo, da bo učinek nemške bombe ta, da se bo v Franciji zopet močno okrepil nacionalizem in da se bo na politični pozornosti zopet pojavil Poincaré, drugi pa menijo, da se bo Herriot odločil za stališče svojega levega krila, kar bi seveda imelo za posledico, da bi se moral v parlamentu popolnoma nasloniti na kartel oziroma na internacionalista g. Bluma. Nevaren eksperiment!

Medtem se Mac Donald v Lozani na vso moč trudi, da bi se med Francozi in Nemci dosegel kompromis. To bo pa zelo težko, čeprav bi končni prelom med Francijo in Nemčijo rodil zelo hude posledice: Amerika bi absolutno odrekla vsako črtanje ali znižanje vojnega dolga in vsi lepi

šestorica sklicujočih držav pristala na to, da se ustanovi eksekucijski odbor, v katerem bi bili tudi gospodarski strokovnjaki, ki bi proučili gospodarsko krizo sveta in sredstva za nje sanacijo.

MacDonald je v svojem poročilu, ki ga je podal zastopnikom šestih sklicujočih držav, med drugim izrazil nado, da bodo pri urejanju reparacijskega vprašanja vse prizadete države storile vse, kar bodo mogle, da se doseže sporazum.

Govorec o francosko-nemških razgovorih, ki so se vršili pretekli teden, je MacDonald priznal, da niso rodili popolnega uspeha, vendar pa so po njegovem mišljenju pokazali vsaj nekaj pozitivnega. Prvič se je dosegel sporazum v nekaterih točkah glede poročila baselskih ekspertov. Drugič se je dosegel pomemben sporazum v tem, da mora lausanna konferenca obraditi vsaj nekaj bistvenega in definitivnega in da mora sporazum biti tak, da omogoči obnovo medsebojnega zaupanja, ki je neobhodno potrebno za oživiljenje kredita in trgovine med narodi, i naposled, da Nemčija danes ne more nič plačati.

Lausanne, 30. junija. AA. V poučenih krogih domnevajo, da je Nemčija v načelu pristala na to, da bo pozneje odplačala reparacije v obliki gospodarskih in političnih kompenzacij.

Zahteve zaveznikov

Lausanne, 30. junija. tg. Kakor doznava vaš dopisnik iz inozemskega vira znaša vsota, ki se zahteva od Nemčije kot prispevek v skupno evropsko blagajno 2 milijardi s pridržkom, da Amerika črta dolgeve. Nemška delegacija je ta pridržek odklonila, ker vztraja na tem, da se vojni dolgov brez-pogojno črtajo. Brez ameriškega pridržka pa znaša

Pruska diktatura nad deželami

Berlin, 30. jun. Vlada je izdala napovedano naredbo glede prepovedi nošnje in glede zborovanj na prostem. Nova odredba je stopila takoj v veljavo. Ako se deželam ne posreči ovreči naredbe v bistvenih točkah, potem bodo popolnoma podlegli pruskemu centralizmu, ki ga izvaja Papenova vlada. Po novi naredbi smejo posamezne dežele prepovedati nošnje krovjev in javna zborovanja le od primera do primera, in še to le za kratke čas. Poleg tega si osrednja vlada pridržuje pravico proučiti vsak posamezen primer in ugotoviti, ali je bilo postopanje deželne vlade upravičeno. Deželne vlade so dolžne na eni strani skrbeti za javni red, na drugi pa ne smejo svoobodno izvesti ukrepov, ki jih smatrajo za potrebne za vzdržanje javnega reda. Z novo naredbo je osrednja vlada globoko posegla v avtonomijo dežel.

Nič manj pozornosti kakor omenjena naredba ni zbudila zahteva notranjega ministra von Gayla, da mora pruski notranji minister za 5 dni prepovedati socialistični »Vorwärts« in katoliško »Kölnische Volkszeitung«. Von Gayl je skušal prvotno z ustno prošnjo na pruskega notranjega ministra Severinga doseči svoj namen. Ko je Severing ostal gluha za njegove besede, je von Gayl naslovil nanj pismeno zahtevo. Severing je tudi to gladko zavrnil. Osrednja vlada in pruska sta prišli torej

Na sledu morilcem Lindberghovega otroka

Morilci na Češkem?

Bratislava, 30. jun. ž. Blizu Trenčina so oblasti prijelo elegantnega mladeniča, ki je govoril angleško in ki je izjavil, da je ugrabil Lindberghovega otroka. Najpreje je pobegnil s svojimi tovariši v London, nato v Pariz, kjer je kupil avto, s katerim je hotel pobegniti v Rusijo. V Zelinu so njegovi tovariši, ko je nakupoval cigarete, pobegnili z avtomobilom v Rusijo, njega pa pustili samega. Mladenič noče povedati svojega imena, ker se boji, da ga izroče ameriškim oblastem in da bo obsojen na smrt.

Bratislava, 30. jun. ž. Policijske oblasti se trudijo, da bi odkrile identiteto prijetekega mladeniča, ki je zapleten v Lindberghovo afero. Nezanec noče odgovarjati na vprašanja po njegovem življenju. Mladenič samo izjavlja, če ga bodo češkoslovaške oblasti poslane v Ameriko, da ga čaka

načrti o gospodarski restavraciji Evrope bi ostali le prazne lepe sanje. To je dejanski položaj, naslikan sine ira et studio. Kriva je vsekakor nemška delegacija, ki je postavila g. Herriota v politično in psihološko tako neprimernem času pred tako dilemo, s tem pa pretrgala skoro vsako možnost ozdravljenja in pomirjenja Evrope, ki ga Herriot odkritosrečno hoče, neglede na to, da je nemško stališče stvarno neopravičeno. Razumljivo pa je, da se je von Papen moral udati pritisku šovinističnih pruskih kričarjev in zato je že enkrat podan neizpodbiten dokaz, da je bilo sirmoglavljenje Brüninga nespametno čin. Le kancler, neodvisen od nacionalistične demagogije, bi s potrebno popustljivostjo lahko našel pot do sprave s Francijo.

zahteva, ki se stavlja na Nemčijo, 7 milijard. Za to številko se vrši sedaj razprava v finančnem odboru lausanna konference.

Francija sprejme Hooverov razorožitveni načrt

Pariz, 30. junija. ž. Dopisnik »Echo de Paris« poroča, da je francoska delegacija na razorožitveni konferenci sprejela svoje stališče v toliko, da je pripravljena sprejeti Hooverov predlog kot bazo za nadaljnja pogajanja. Posebno v ameriških krogih naglašajo, da Francija naenkrat zastopa mnogo bolj ugodno in prijateljsko stališče napram nemškimi predlogom, valed česar je, po mnenju član-karja, nastal popolen preokret v stališču francoske vlade. Isti dopisnik javlja, da se je po večerajšnjem dineju, ki ga je priredil Henderson na čast razorožitveni delegaciji, razpravljalo tudi o Hooverovem predlogu. Pričakuje se, da bo francoska vlada v najkrajšem času izročila svoj predlog na seji predstavništva razorožitvene konference, da se Hooverov predlog pošlje eplošnemu odboru z željo, da se debata o tem predlogu postavi na dnevni red razorožitvene konference.

MacDonald se bo vrnil s »Zeppelinom«

London, 30. junija. AA. Za Zeppelinov polet v Anglijo, ki bo v soboto, si je predsednik angleške vlade Macdonald naročil sedež.

Macdonald računa s tem, da mu bodo dogodki v Lausanni to potovanje omogočili. — Po poročilu lista »Star« ni izključeno, da se tega poleta udeleži tudi angleški prestolonaslednik.

v javen spor. O sporu bo odločalo vrhovno državno sodišče.

Za sedanje razmere v Nemčiji sta značilna razloga radi katerih je minister Gayl postavil svojo zahtevo. »Vorwärts« je pisal, da si bodo hitlerjevci plačali nove kroje z denarjem, ki ga bodo prinesli novi davki, naloženi z najnovejšo zasilno naredbo. »Kölnische Volkszeitung« pa je poročala, da je von Papen priporočil neki velešili (Franciji), naj izrabi v svoje namene sedanji notranji politični položaj v Nemčiji. Nadalje je ta list trdil, da ne bi smel von Papen objubiti kompenzacij za črtanje reparacij — sodelovanje pri gospodarski obnovi v srednji Evropi. Von Gayl smatra, da je bilo takšno pisanje katoliškega lista škodljivo nemški zunanji politiki; zato se mora list kaznovati.

Hamburg, 30. jun. ž. V zvezi z večerajšnjo nujno naredbo, ki jo je objavila državna vlada in s katero dovoljuje nošenje krovjev strankarskih organizacij, zlasti narodno-socialistični stranki, Hitlerjev tisk ni popolnoma zadovoljen. Zlasti »Hamburger Nachrichten« so zelo nezadovoljne in zahtevajo, da se vsa eksekutiva izroči vojaštvu, ki naj kaznuje vse ministre vseh onih nemških dežel, ki so nezadovoljni in nasprotujejo vladnim naredbam.

tam gotova smrt. Češkoslovaška ga bo, četudi ne ugotovi identitete, najbrže izročila ameriškim oblastem. Nezanec je izpovedal, da je vdrl v spalnico Lindberghovega otroka, katerega je izročil tovarišem, ki so ga čakali na lestvi. Nato so ugrabili, katerih je bilo sedem, odšli v London, da dobijo nagrado od onega, ki je tatvino naročil. Dobili so visoke nagrade in si denar med seboj razdelili. Ugrabitelji niso računali, da se bo ta afeta razvila v tako velik svetovni škandal. Ko so videli, kakšno ogorčenje je zavladalo v vsej ameriški javnosti, so sklenili, da pobegnejo nekateri v Rusijo, drugi zopet v Nemčijo. Denarja in ponarejenih dokumentov so imeli pri sebi dovolj, da bi lahko nemoteno dolgo časa potovali po Evropi. Del te družbe je pobegnil v Češkoslovaško in prešel mejo z avtomobilom pri Bohuminu. Češkoslovaške oblasti so obvestile vse obmejne postaje ter prosile, da se ustavi roparje.

Volilni program ameriških demokratov

Newyork, 30. junija. tg. Konvent demokratske stranke za postavitev kandidata za predsedniške volitve je po dolgem razpravljanju sestavil program, ki zahteva kot glavno točko popolno odpravo prohibicije. Dalje zahteva najostrejšo izvedbo zakonov proti trustom in revizijo carinskega sistema. Program napoveduje tudi opozicijo proti črtanju vojnih dolgov. V teh točkah se ta program zelo razlikuje od republikanskega programa.

Dunajska vremenska napoved: Večinoma jasno, zelo toplo, morda nevihte.

